

АКАДЕМІК Л.В. ПОГОРІЛИЙ – ВИПРОБУВАЧ ЗА ПОКЛИКАННЯМ ДО 75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Кравчук В., д-р техн. наук, проф., чл.-кор. УААН, Таргоня Н., ст. наук. співроб. (УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого)

У вересні 2009 року виповнюється 75 років від дня народження Леоніда Володимировича Погорілого – видатного вченого-випробувача, доктора технічних наук, професора, академіка Української академії аграрних наук, Російської академії сільськогосподарських наук, Академії інженерних наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, фун-

датора системи випробувань сільськогосподарської техніки в Україні.

Народився Леонід Володимирович Погорілий 13 вересня 1934 року в селі Черепин, що в Тетіївському районі на Київщині, в сім'ї сільських вчителів. У 1953 році Леонід закінчив П'ятигірську середню школу (зі срібною медаллю). В період 1953-1958 рр. Леонід Погорілий – студент факультету механізації сільського господарства Української сільськогосподарської академії. Отримавши диплом інженера-механіка з відзнакою, молодий фахівець одержує направлення до Української машиновипробувальної станції, де був зарахований на посаду старшого наукового співробітника в лабораторію вирощування цукрових буряків. Треба зазначити, що за 45 років свого трудового стажу Л.В. Погорілий жодного разу не змінював місця роботи, тобто усе своє трудове життя віддав одній науково-випробувальній установі, змінюючи лише посади: від старшого наукового співробітника до генерального директора. В 1960 р. він призначається завідувачем лабораторії вирощування цукрових буряків, а вже у

1962 році – головним інженером Української МВС та заступником директора з наукової роботи. На цих посадах розкрився талант Леоніда Володимировича як обдарованого керівника. В 1961 році молодий вчений починає роботу над кандидатською дисертацією з проблеми збирання цукрового буряку, яку захистив у 1964 році на 30-му році життя. І вже через 10 років (у 1974 році) він блискуче захищає докторську дисертацію на тему “Технічні та технологічні основи вдосконалення механізованих процесів збирання цукрових буряків”.

За активної участі Л.В. Погорілого в 1976 році на базі УкрМВС було створено Всесоюзний науководослідний інститут по випробуванню машин і обладнання для тваринництва і кормовиробництва, який він і очолив. В цілому наукові роботи і організаційна діяльність Л.В. Погорілого в цей період дали можливість зберегти високий рівень випробування засобів механізації сільськогосподарського виробництва. Їх результати враховуються при формуванні технічної політики Міністерства аграрної політики України та Міністерства промислової політики України в галузі механізації і прогресивних сільськогосподарських технологій. Завдяки величезним зусиллям конструкторів, випробувачів, наукових працівників і, безумовно, академіка Л.В. Погорілого на початок так званої перебудови (1986 рік) сільське господарство України мало в своєму розпорядженні практично сформовані комплекси машин. Що правда, в певній мірі і в окремих випадках вони поступались кращим світовим зразкам за якістю виконання технологічних процесів, надійністю та довговічністю. Л.В. Погорілий проводить велику роботу з об'єднання різного роду випробуваль-

них організацій. З цією метою у 1990 році створюється НВО "Сільгоспмашсистема", до якого ввійшли Південно-Українська, Львівська, Миргородська, Харківська МВС і ряд випробувальних опорних пунктів. Генеральним директором науково-виробничого об'єднання призначається Л.В. Погорілий.

У 1991 році завдяки його зусиллям на базі колишнього ВНІВМОТ організовується Український державний центр з випробувань

техніки і технологій для сільськогосподарського виробництва (УкрЦВТ), до структури якого входять Український науково-дослідний інститут прогнозування та випробування нової техніки і технологій (УкрНДІПВТ) і ВТБ "Дослідницьке". В зв'язку з приходом в Україну зарубіжних фірм-виробників тракторів і сільськогосподарської техніки, а також у зв'язку з існуючими міжнародними нормами виникає необхідність контролю і захисту вітчизняного сільгоспвиробника від неякісної техніки і технологій. Розуміючи особливу важливість розв'язання цієї проблеми, Л.В. Погорілий організовує при інституті спеціальний підрозділ – орган з сертифікації вітчизняної та зарубіжної техніки "СЕПРОСільмаш".

Під керівництвом академіка Л.В. Погорілого та з його безпосередньою участю випробувано понад 7500 зразків сільськогосподарської техніки і понад 500 машин впроваджено у виробництво, які й донині працюють на полях та фермах України.

Значний внесок академіка Л.В. Погорілого у розвиток галузевих наукових видань. Він започаткував видання збірника наукових праць "Техніко-технологічні аспекти розвитку випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України" (за його редакцією вийшло 20 випусків). З 1998 року вчений був головним редактором науково-технічного журналу "Техніка АПК". Л.В. Погорілий був також членом редколегій технічних фахових видань: «Техніка в сільському господарстві» (Росія), «Вібрації в техніці і технологіях», низки збірників наукових праць наукових установ та вищих навчальних закладів України. За науковою редакцією вченого опубліковано 40 наукових видань, у тому числі 20 книг, включаючи монографії.

Аналіз наукових здобутків академіка Л.В. Погорілого показує, що як видатний вчений він зали-

шив після себе величезну наукову спадщину, яка налічує 486 наукових праць, серед яких 42 книги (включаючи монографії), 50 авторських свідоцтв та патентів на винахід.

Основними напрямками наукової діяльності Л.В. Погорілого можна вважати: розроблення технічних засобів для механізації та електрифікації сільськогосподарського виробництва [1-3]; розроблення методів, технічних засобів і обладнання для випробувань сільськогосподарської техніки [4]; розроблення механізованих сільськогосподарських технологій [5-7]; енергозбереження та екологія сільськогосподарського виробництва [8-10]; прогнозно-аналітичні роботи щодо стану сільськогосподарського виробництва та перспектив його подальшого розвитку [11]; історія науки і техніки в галузі машиновипробувань [3]. Розподіл публікацій за напрямками його наукових досліджень представлено на рис. 1.

Л.В. Погорілий науково обґрунтував і втілював у вітчизняну практику випробувань прийоми системного аналізу, які дозволили значно підвищити як достовірність самих випробувань, так і подальше прогнозування розвитку механізованих агротехнологій і обладнання. Вчений передбачив необхідність та обґрунтував основні напрямки розроблення та випробування технічних засобів для забезпечення новітніх інформаційних та екологізованих сільськогосподарських технологій, зокрема: керованого землеробства, застосування біотехнологічних альтернатив захисту і удобрення рослин, використання поновлюваних джерел енергії тощо. Він встановив загальні закономірності розвитку сільськогосподарської техніки, математично описав

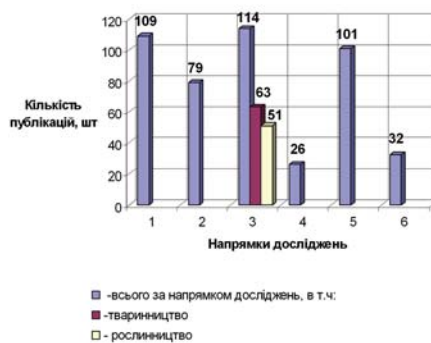

Рис. 1. Діаграма розподілу публікацій академіка Л.В. Погорілого за напрямками наукових досліджень

виробничі функції індустріального виробництва, а також визначив принципи формування і розвитку зональних систем машин. Ним розроблено та втілено у вітчизняну практику машиновипробувань основні методологічні положення організації прискорених стендових випробувань складних сільськогосподарських машин. За його ініціативою та безпосереднім керівництвом розроблено та виготовлено 17 стендів для прискорених випробувань.

Академік Л.В. Погорілий вирішив теоретичні і практичні питання оптимального синтезу конструкційно-компонувальних рішень сільськогосподарської техніки, визначив шляхи поліпшення її технологічних показників, матеріало- і енергомісткості, розширення універсальності, підвищення надійності, досягнення високої продуктивності. Він обґрунтував системні критерії оцінки ефективності сільськогосподарських машин, технологічних ліній і комплексів за рахунок забезпечення гнучкості технологічних і виробничих процесів та використання блочно-модульних конструкційних рішень. Наукові розробки Л.В. Погорілого щодо вибору оптимальних базових параметрів бурякозбиральних агрегатів та інтенсифікації виробничих процесів було реалізовано в розробках комплексів широкозахватних високопродуктивних машин для роздільного збирання БМ-6 і КС-6, модернізації комбайнів КСТ-3, СКД-2 та інших широкозахватних машин

для обробітку і збирання цукрового буряку.

Він ініціював проведення багаторічних досліджень комплексів машин для енергоощадних технологій обробітку ґрунту, сівби і збирання різних сільськогосподарських культур, зокрема роботи з доопрацювання зернозбиральних комбайнів "Дон-1500", "Славутич", обчисувальних жниварок ЖОН-4 і ЖОН-6 та ін. За безпосередньою участю Л.В. Погорілого у короткий термін налагоджено виробництво серії нових тракторів типу ХТЗ-120, Т-12, а в тваринництві – нових доїльних установок типу "Тандем" та "Ялинка".

Фундаментальні наукові монографії Л.В. Погорілого "Инженерные методы испытаний сельскохозяйственных машин" (1981, 1991), "Повышение эксплуатационно-технологической эффективности сельскохозяйственной техники" (1990), "Основы научных исследований" (1985), "Испытания техники для животноводства и кормопроизводства" (1991), "Биотехнические системы в животноводстве" (1992) та багато інших – це ґрунтовні джерела, якими ще тривалий час будуть користуватися вчені, інженери та конструктори в галузі сільськогосподарського машинобудування та випробування техніки і обладнання. В останній час свого життя вчений працював над серією книг "Сільськогосподарська техніка ХХ століття". Чотири монографії з цієї серії вийшли у світ, на превеликий жаль, вже після його смерті.

Л.В. Погорілого можна вважати також істориком науки і техніки у галузі розвитку машиновипробувань з початку ХІХ – до кінця ХХ сторіччя. Особливу увагу він приділив історії установи, у якій особисто працював усе своє трудове життя – УкрМВС–ВНІВМОТ–УкрЦВТ–УкрНДІПВТ.

Велика роль належить Л.В. Погорілому у підготовці інженерів-механіків та випробувачів сільськогосподарських машин і обладнання. З 1977 року він, як професор кафедри сільськогосподарських машин, викладав курс "Основы научных исследований" для студентів факультету механізації Національного аграрного університету. Під керівництвом академіка захищено 5 докторських та понад 20 кандидатських дисертацій. Л.В.Погорілий був визнаним вітчизняним вченим у галузі механізації та автоматизації сільськогосподарського виробництва.

випробувач за покликанням, Леонід Володимирович Погорілий назавжди залишиться взірцем, гідним наслідування для всіх прийдешніх поколінь науковців-випробувачів, а колектив УкрНДІПВТ імені Леоніда Погорілого завжди буде пишатися тим, що носить його ім'я і гідно продовжує справу, якій він присвятив своє життя.

Список літератури

1. Погорілий Л. Сучасні проблеми землеробської механіки і машинознавства при створенні сільськогосподарської техніки нового покоління: Наукова спадщина академіка П.М.Василенка і сьогодні / Л. Погорілий // Техніка АПК. – 2003.–

Президент Української академії аграрних наук М.В. Зубець, говорячи про свого колегу, підкреслив: "З легкої руки Л.В. Погорілого ми маємо сьогодні цілу плеяду докторів і кандидатів технічних наук – еліти вищої школи, академічної науки та сьогоденного українського життєвого і визначатиме професіоналізм, інтелектуальні високості і нерозривне єднання теорії з практикою. Це означає, що Леонід Володимирович і сьогодні з нами, що він став для нас мірилом і взірцем досягнень, сподівань, порядності й високої людяності – адже продовжує жити його справа, країна пишається його учнями, а науковий інститут, якому він присвятив більшу частину свого плідного життя, з любов'ю носить ім'я Леоніда Погорілого" [12].

З найкращих характеристичних якостей, властивих Леонідові Володимировичу, ті, хто знав його і працював з ним пліч-о-пліч, називають його надзвичайну людяність і прагнення безкорисливо допомагати всім – колегам, підлеглим, односельцям, всебічно підтримувати талановиту молодь, залучати її до наукових пошуків.

До пріоритетів життя Леоніда Володимировича входила і його сім'я. Він був не лише поважним громадянином, а й добрим сім'янином: чоловіком і батьком, вимогливим і разом з тим лагідним. Разом з дружиною Людмилою Альбінівною вони виростили чудового сина Максима і прекрасну доньку Людмилу, які, перейнявши від батька прагнення до наукової роботи, захистили дисертації та одержали вчений ступінь кандидата наук.

Минуло шість років з того часу, як вранці 28 вересня 2003 року зупинилося серце Леоніда Володимировича Погорілого – мудрого керівника та вчителя, інтелегентної, доброї та чуйної людини, люблячого батька та чоловіка, вірного та надійного друга. Похований академік Л.В. Погорілий на цвинтарі селища Дослідницького, біля науково-випробувального інституту, який він творив своїми руками і розумом своїм.

Широта наукової ерудиції, глибоке проникнення у фізичну та філософську сутність техніки та її випробування, рідкісне поєднання таланту експериментатора-випробувача з високим інтелектом науковця-теоретика дають підстави вважати Леоніда Володимировича Погорілого належним до плеяди тих учених, які в ХХ столітті закладали основи випробувальної справи в Україні. Його життя та його праця – це яскравий зразок вірного служіння рідній землі та науці, яка вчить вирощувати та збирати все, що на українській ниві так щедро вродило. Інженер-механік за фахом, аграрій та

№ 11.– С. 4–7.

2. Свеклоуборочные машины. Конструирование и расчет / Погорельый Л.В., Татьяна Н.В., Брей В.В. и др; Под ред. Л.В. Погорелого. – К.: Техника, 1983. – 168 с.

3. Розвиток системи випробувань сільськогосподарської техніки в Україні: Історія започаткування, становлення та розвитку машини випробувань в Україні, основні результати та напрями діяльності УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого / В. Кравчук, С. Коваль, Н. Таргоня, В. Гусар та ін.; За ред. В.І. Кравчука. – К.: Фенікс, 2008. – 131 с.

4. Испытания сельскохозяйственной техники / [С.В. Кардашевский, Л.В.Погорельый, Г.М.Фудиман, П.И. Лобко, В.В. Брей] - М.: Машиностроение, 1979. – 288 с.

5. Погорельый Л.В. Индустриализация агропромышленного комплекса / Л.В. Погорельый – К.: Техника, 1984. – 200 с.

6. Индустриальная технология производства сахарной свеклы / Погорельый Л.В., Маковецкий О.А., Брей В.В.; Под ред. Л.В. Погорелого. – К.: Урожай, 1983. – 136 с.

7. Индустриальная технология кормопроизводства / Ясенецкий В.А., Осьмак В.Я.; Под ред. Л.В.Погорелого. – К.: Урожай, 1984. – 216 с.

8. Погорілий Л.В. Шляхи стабілізації та відтворення потенціалу агроєкосистем / Л.В.Погорілий, В.С.Таргоня // Вісті Академії інженерних наук України. – 2003. – № 2 (19) – С. 15–20.

9. Погорельый Л.В. Биотехнические системы в животноводстве / Л.В. Погорельый, М.М. Луценко. – К.: Урожай, 1992. – 344 с.

10. Погорельый Л.В. Повышение эксплуатационно-технологической эффективности сельскохозяйственной техники / Л.В. Погорельый. – К.: Техника, 1990. – 176 с.

11. Погорельый Л.В. Научно-методические принципы прогнозирования направления развития сельскохозяйственной техники нового поколения и гибких технологических систем / Л.В. Погорельый // Збірн. наук. праць Національного аграрного університету. – 1999. – Т. VI. – С. 9–19.

12. Погорілий Леонід Володимирович: Біобібліогр. покажчик наук. праць за 1959-2004 роки / УААН, ДНСГБ, УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого; [упоряд.: М.П. Собчук, С.М. Коваль, В.О. Шейченко, Н.С. Таргоня та ін.]; наук. ред. В.А. Вергунов; авт. всуп. ст. М.В.Зубець. – К.: Аграрна наука, 2004. – 132 с. (Біобібліогр. серія: Академіки Української академії аграрних наук).– С.4.